

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (42)

**РІК НЕЗЛАМНОСТІ! РІК ПЕРЕМОГИ!
УСІМ ОСВІТЯНАМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...**

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (42)

Свідомство про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 7 від 23 лютого 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкач С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(42) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 146с.

ЗМІСТ

С Л О В О Р Е Д А К Т О Р А

ТУРЛЮК СВІТЛАНА, ЮНАШ ВІКТОРІЯ

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ І ФОРМ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОЛЕДЖУ 5

Ф І Л О Л О Г І Ч Н І С Т У Д І Ї

БАБІЙ АЛЛА, ВЕРЕМІЙ А. А.

МІСІЯ, БАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІВ-СЛАВІСТІВ 13

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, БІЛИК ІРИНА

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРНО ОБДАРОВАНОЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ 19

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ГУЧОК НАДІЯ

КОРОТКИЙ ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ 25

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ІВАШКО АНАСТАСІЯ

ІСТОРИЧНА ІНВЕРСІЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ ЯК АВТОРСЬКИЙ ПРИЙОМ БАЧИТИ СВІТ ІНАКШЕ 31

МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ДЕРЕВЕНКО ОЛЕКСАНДРА

THE IMPACT OF ENGLISH BIBLICAL TRANSLATIONS ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND LINGUISTICS 38

П С И Х О Л О Г О - П Е Д А Г О Г І Ч Н І С Т У Д І Ї

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 44

ГОРОДЕЦЬКА ВАНДА

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 57

БАРЩЕВСЬКА ІННА

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ АСПЕРГЕРА ТА СДУГ 61

ЦІСАР ІРИНА, БОРОДІЙ ОЛЬГА

РОЛЬ КАЗКИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ 65

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КАПУСТА ДАР'Я

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ 68

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ПЕДОЧЕНКО АНАСТАСІЯ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ 72

ЦІСАР ІРИНА, РУМЯНЦЕВА ВІКТОРІЯ

ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА..... 78

МАРЦЕНЮК ОЛЕНА

ПСИХОЛІНГВІСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ..... 82

Н А У К О В О - М Е Т О Д И Ч Н І С Т У Д І Ї

БУГА ОКСАНА

НАБУТТЯ ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР..... 88

ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДИКИ ТРЕНУВАННЯ В БІГОВІ НА ВИТРИВАЛІСТЬ..... 93

СКРИПНИК НАДІЯ, ВОЛКОТРУБ А.О., ДЕМЧУК ВЕРОНІКА

STORYTELLING ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНД ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 98

СКРИПНИК НАДІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МАКСИМЕНКО Н. В., ТКАЧУК ТЕТЯНА

МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 104

ШУСТОВА НАТАЛІЯ, ГОРБАТЮК А. В.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЬМОВОГО ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 109

СТЕПОВА АЛЛА

МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ..... 114

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА

ВИКОРИСТАННЯ «РОЗВИВАЮЧОГО ПРОСТОРУ» ЗА М. МОНТЕССОРІ ДЛЯ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ..... 118

ЯРЕМЧУК ОКСАНА

ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ І ПІДПРИЄМЛИВОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ ФІНАНСОВОГО ЗМІСТУ..... 123

В І Д О М І І М Е Н А

ПОХИЛЮК ОЛЕНА

«ТОЙ, ЩО СЕРЦЕ ОБЕРНУВ У СУРМУ» (бесіда до 115-річчя від дня народження Олега Ольжича (приклади поезії за збіркою «Незнаному воякові»)..... 127

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

Б. ШОУ. ХУДОЖНЯ ПРАКТИКА: ПРОБЛЕМИ І ТРАДИЦІЇ..... 130

ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ

ПЕРШІ ПІВ ТИСЯЧІ РОКІВ З ІСТОРІЇ ШПИКОВА..... 133

економіки. Шоу зумів показати, що основою всіляких каліцтв і злочинів у буржуазному світі є капіталістична економіка. Саме вона робить найбільш вигідними найогидніші професії.

Гіркою істиною, що характеризує буржуазний світ, обертається брудний міщанський афоризм пані Уоррен: «Єдиний спосіб для жінки пристойно забезпечити себе це завести собі чоловіка, що зможе її утримувати».

«Будинки вдівця», «Професію пані Уоррен» і третю п'єсу «Тяганина» (1893) Шоу об'єднав у цикл, що він назвав «Неприємними п'єсами». Ці п'єси пронизані пекучою ненавистю до капіталізму. Вони написані людиною, що тільки но вивчила Маркса і жагуче повірила в соціалізм. Це були роки, коли Шоу шукав відгуку на ненависть до капіталізму усюди - у «Капіталі» Маркса, у п'єсах Ібсена, в операх Вагнера, у віршах Блейка і Шеллі, Це були роки, коли він шукав практичних, діючих шляхів для боротьби з капіталізмом.

Наступний цикл Шоу «Приємні п'єси». У нього ввійшли «Війна і людина» (1894),

«Кандида» (1895), «Обранець долі» (1895) «Ніколи ви не можете сказати» (1895). Назва «Приємні п'єси» повна схованої іронії, тому що й у цьому циклі ми зустрічаємося з досить різкою критикою буржуазної моралі, буржуазних ідеалів.

У п'єсах цього ЦИКЛУ Вперше чітко проступає антимілітаристська тенденція Шоу, прагнення викрити фальшиву патетику і удавану героїку загарбницьких воєн. П'єсі «Війна і людина» Шоу був зобов'язаний своїм сценічним успіхом і загальним визнанням. З його власних слів, він і писав її з думкою про «Незалежний театр», якому була необхідна нова, сценічна і цікава п'єса, що може забезпечити деякий матеріальний успіх. Технічна майстерність і захопливість дійсно характерні для це п'єси Шоу.

Вона була поставлена в 1894 р. на сцені «Незалежного театру». Успіх був сенсаційний. Серед глядачів був присутній видатний американський актор і режисер Менсфілд, повернувшись в Америку, він негайно поставив п'єсу Шоу в Нью-Йорку, де вона також пройшла з величезним успіхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зарубіжна література (хрестоматія) — підручник 10 клас, Київ. 2004.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX століття, Глухів. 2011.
3. Пранкевич О. В. Зарубіжна література XIX століття, Київ. 2002.

*Стаття надійшла до редакції
14 лютого 2023*

ПЕРШІ ПІВ ТИСЯЧІ РОКІВ З ІСТОРІЇ ШПИКОВА

УДК 94 (477.44)

ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Перша письмова згадка про населений пункт є у документах XVI століття. Там йдеться про те, що 1507 року власником Шпикова став брацлавський землянин

Семен Кішка [1, с. 606]. Власники шпиківських земель, прагнучи збільшити свої прибутки, дозволяли селитись на спустошених татарськими набігами землях у своїх володіннях людям різного походження. Тут оселялися втікачі з галицьких земель, де вже панувало кріпацтво. Вони займалися землеробством, ремеслами, але не випускали з рук і зброї. Під захистом цих озброєних поселенців околиці Шпикова, які ще 1545 року вважались пустою, починають швидко заселятись. У 1546 році Шпиків згадується вже як центр Краснянської волості, а в документах другої половини XVI століття можна зустріти згадку про Шпиківську волость.

У 1582 році брати Андрій та Іван Кішки розділили свої землі. Іван Кішка після грабіжницького набігу татар 1586 року продав свою частину князеві Острозькому. Село розвивалося далі, в ньому осідають селяни-втікачі з Хмельницького староства. Вони затримувалися тут тому, що поміщики обіцяли їм пільги на 20 - 30 років. Але пани не завжди дотримували слова, і втікачі знову ставали безправними кріпаками. Особливо по-звірячому експлуатували кріпаків у феодальних маєтках, що здавалися в оренду євреям. До їх числа належав і Шпиків.

1602 року Шпиків входить до Вінницького повіту Брацлавського воєводства. В ньому тоді було близько 200 димів. З 1613 року він стає власністю магнатів Замойських, які ще більше посилили гніт. Це зустріло відчайдушний опір населення. Боротьба загострилася у період визвольної війни українського народу проти шляхетської Польщі. Влітку 1648 року хвиля селянсько-козацьких

повстань змела і шляхетських власників Шпикова [2, с.656].

На жаль, після української революції під проводом Богдана Хмельницького, Правобережжя України знову опинилося в складі Речі Посполитої. Проте вона не змогла стримати наступ Туреччини, і Шпиків на 20 років опинився під її владою. У 1692 році повернулася польська шляхта. Містечком почергово володіють Конецпольські, Любомирські, Потоцькі, Свейковські [3, с. 29]. Подільський воєвода Леон Свейковський у 1760 році побудував замок-палац в Шпикові.

Ці часи відомі шляхетською вольницею. Наїзди на села, хутора, поля, ліси, розбої і грабунки були повсякденним явищем. Власники маєтків використовували для цього як своїх службовців-шляхтичів, надвірних козаків, так і селян підданих. Особливо жорстокими і масовими були конфлікти за ліси, які на той час становили основний ресурс, що давав можливість одержати швидко і з найменшими вкладеннями значні готівкові кошти, спалюючи дерево на поташ і продаючи його в Європу.

Не цурався цього феодального бандитизму і Марцин-Леонард Свейковський. В січні 1768 року його сусід Миколай Юноша-Пясковський подав скаргу до коронного суду, що «надвірні козаки шпиківського дідича, наїхавши на ґрунт сіл Краснянського ключа Рахнів і Пирогова у ліс, званий Кучмань, там пов'язали, побили, покалічили людей, буду доценту зруйнували і спалили, селян Івана Голякового сина з Рахнів, Василя Римарчука з Пирогова побили і скалічили. Було знято 40 дубів» [4, с. 14].

1793 рік ознаменував початок нової епохи в історії Правобережної України. За другим поділом Польщі край відійшов під скіпетр російської імператриці. Двоголовий російський орел зайняв місце одноголового польського. Нові господарі одразу заходилися брати на облік багатства краю та майбутніх платників податків. У 1799 році російська влада провела топографічний опис Подільської губернії. Було описано й Шпиків. Про нього говориться, що «село Шпиків - володіння поміщика Михайла Швейковського розташовується на підвищених, але рівних місцях та по низьким берегам річки Жабокрички і по лівій стороні протоки Бакай».

В ньому дві дерев'яні греко-російські церкви, переведені з унії в 1794 році. З них одна в ім'я Покрова Пресвятої Богородиці, в ній іконостас з різьбою та живописом добрим. Дзвіниця відсутня, а чотири дзвони з бронзи на стовпах. Інша - в ім'я Воздвиження Чесного Хреста, іконостас без живопису, невелика дзвіниця з чотирма бронзовими дзвонами. При цих церквах будинки священників і діють невеликі школи. Маються сади з фруктовими деревами яблунь, груш, слив, вишень та черешень. Крім того, у власності священнослужителів є землі, роботи в полі по 16 днів і сінного покосу на 30 косарів. Обидві церкви мають невеликі пасіки, які мають нараховують 35 одностовпних вуликів.

Дві дерев'яні корчми, в них євреї продають панське вино. В цьому поселенні 5 цегляних лавок, в них продаються товари - в малих кусках російські пестреді, просте полотно, тютюн, різні прянощі з Немирова та Тульчина.

Панський цегляний будинок готичної архітектури знаходиться на правому боці річки Жабокрички, яка тут починається і впадає в річку Бог. Господар має сад і невелику оранжерею, в якій ростуть ананаси, лимони, цитрини, виноград, персики, а також гвоздики, фіалки, туберози, нарциси. Мається ще сільський панський будинок, в ньому, крім покоїв, є клуня з током, комора, конюшня і сараї, де утримується рогата худоба.

Панська цегляна пивоварня. На ній вариться легке пиво з ячмінного солоду, який робиться в солодовні. При варці пива застосовується ячмінного солоду 3 корця (корець дорівнює 60 літрам) і хмелю 3 фунти. Отримується 6 бочок достатньо смачного пива, яке використовується для домашнього вживання. Ячмінь і дрова, які йдуть на виготовлення пива, власні.

Млин наливний на одній греблі в одну дерев'яну кліть; в ній один мучний постав, який вимелює за добу 3 корця. Також діє пильний млин, який за добу ріже по одній колоді. Дерево отримується з лісів навколо Шпикова. Дошки йдуть на господарські будівлі.

Панська пасіка має 50 одностовпних вулики. Меду отримується до 30 фунтів з кожного вулика. Мед більшою частиною переварюється в питейний, а залишок продається на місті євреям по 7 карбованців за пуд. З воску роблять свічки для домашнього освітлення. За рік отримується до 160 пудів воску.

Селянські хати розташовані не регулярно і дещо на відстані, при них невеликі городи. Кряж землі чорний, частково сіропідданий та глеєватий. Це поселення оточене полями та дров'яним лісом.

Шляхетства, що має маєток: дворів - 1, душ 2.

На чужій землі проживаючих та платячих чинш: дворів - 5, душ - 27.

При панському дворі слугителів: душ - 53.

Духовенства грецького віросповідання: дворів 2, душ - 17.

Підданих: дворів - 221, душ - 1427.

Євреїв: дворів - 9, душ - 48» [5, с. 317].

Деякі шляхтичі Шпикова прийняли участь в польському повстанні 1831 року. Петр Топольський (1804-1844) у 1828 році був висвячений на католицького священника. Після початку Листопадового повстання зголосився на капелана повстанців. Став капеланом у загоні генерала Б. Колиска, а після його розгрому емігрував до Франції [6, с. 780].

У 1832 році слідчі органи з цього приводу розглядали справи місцевих дворян Антонія Бнижевського [7], Вікентія Гриневецького [8] Яна Гладишевського [9], і відправили до Сибіру.

В першій половині XIX століття з розвитком промисловості на Україні в Шпикові виникає цукроваріння. В 1844 р. місцевий поміщик Міхал Свейковський споруджує цукроварню. Він володів в цей час 700 душами кріпаків [10, с. 199].

Після реформи 1861 року селяни й далі терпіли малоземелля. Вони мали тільки 1720 десятин землі, а тим часом поміщикам належало 8920 десятин. Малоземелля й злидні спричинялися до виступів селян проти пана. 1862 року у селі сталося заворушення. Влада послала сюди війська. Пан став продавати землю. Зберігся дарчий запис Свейковського Л. М. на садибу селянину Снігурському Стефану [11].

На початку 60-х років Шпиків стає центром волості і входить до складу Брацлавського повіту. В цей час, у 1865 році, поміщик продає маєтність новому власнику. Цей акт засвідчує «Справа про надання прав колезькому секретарю Балашову Миколі Петровичу на володіння маєтком, придбаним від поміщика Свейковського» [12].

Новий власник активно взявся за переобладнання заводу. Були встановлені потужні парові двигуни та сучасне обладнання. Разом з усіма службами й добудовами територія підприємства становила 55 десятин. У 1886/7 році було перероблено 158024 берковців (берковець дорівнює 164 кг) буряку й отримано 155811 пудів цукру [3, с.29]. Цукор вивозився до Туреччини, Персії, Фінляндії через одеську таможню [13]. Завод неодноразово брав участь у всеросійських виставках у Петербурзі, Москві, Нижньому Новгороді, де був нагороджений бронзовими та срібною медалями.

Але ці успіхи трималися на важкій праці цукровиків. Робочий день тривав 12 годин. Зарплата на заводі становила: для жінок і підлітків - 5-6 крб, чоловіків 8-13 крб. Трудівники зазнавали різних утисків, з них постійно стягували штрафи. Відсутність техніки безпеки та охорони праці призводили до нещасних випадків. Це становище засвідчує донесення подільського губернатора Л. О. Милорадовича київському генерал-губернатору про залишення робітниками Шпиківського цукрового заводу Балашова роботи в зв'язку з непосильною фізичною працею і покаранням адміністрацією трьох робітників [14, с. 192].

Власник підприємства був змушений побудувати при заводі лікарню й відкрити аптеку [15, с. 169].

Наприкінці XIX - початку XX століття на території Подільської, Волинської, Київської губернії діяло товариство «Руссем». Воно ставило собі за мету розвивати галузь на основі власних сортів цукрового буряка. Була створена селекційна станція в маєтку М. П. Балашова. На чолі господарства був Стефан Коско, а селекційною лабораторією завідував Є. П. Хренніков, який працював під керівництвом вченого-селекціонера, професора В. В. Колесніченка. На Всеросійській виставці 1913 року в Києві за організацію селекційної справи господарство було нагороджено великою срібною медаллю [16, с. 85].

У кінці XIX століття відомий київський архітектор Владислав Городецький (народився в селі Шолудьках Брацлавського повіту) виконав ряд робіт для М. П. Балашова, зокрема спроектував нові будівлі цукрового заводу і будинок управителя маєтку [6, с. 104].

Події революції 1905-1907 років сприяли піднесенню свідомості місцевих робітників. На початку травня 1905 року вони застрайкували з вимогою поліпшення умов життя та праці, підвищення плати за роботу. До них приєдналися поденники, що обробляли плантації. Цей виступ набув широкого розмаху. Губернатор дав наказ про посилку до Шпикова військової команди. Робітників не вдалося залякати, вони продовжували боротьбу. Власник підприємства змушений був задовольнити вимоги страйкарів. Також успішно

пройшов тут страйк 9-10 грудня [12, с. 651].

За прикладом робітників страйкову боротьбу вели також селяни Шпиківського маєтку. У травні 1905 року вони не вийшли на роботу, вимагаючи збільшити їм платню. Керуючий маєтком не задовольнив цю вимогу і запросив на роботу селян з навколишніх сіл, які на знак солідарності з своїми шпиківськими товаришами відхилили, умови запропоновані поміщиком. Страйк мав організований характер. Поміщик змушений був встановити поденну плату: для чоловіків - 50 коп., для жінок - 40 копійок [15, с. 248]. Проте місцева голота влітку 1907 року спалила маєток.

На межі XIX - XX століть було зроблено подільським священиком і українським патріотом Юхимом Сіцинським опис Шпикова: «Містечко розташовано на схилах пагорбів, що оточують ставок Бакай. Через містечко Шпиків пролягає шосейна дорога; від залізничної станції Рахни-Лісові у 8 верстах. Місцевість, де живуть селяни, завдяки садам, левадам та лісам, а також підвищенням пагорбам, - здорова, але торгова частина містечка, що прилягає до ставка, де мешкають євреї, нездорова та брудна. Навколо містечка на невеликій відстані багато лісів; є навіть соснові ліси. Грунт глинистий, а місцями чорнозем.

До Шпикова приписані села Гута та Винокурня, або Майдан. До 1869 року було приписане село Шпиківка, яке тепер причислене до парафії Садки-Шпиківські. Парафіян тепер нараховується чоловічої 900 та жіночої статі 900. За народністю прафіяни - малороси, за станом - селяни. Випадків переселення парафіян куди-небудь не було.

У 1844 році в Шпикові було збудовано цукровий завод; на цьому заводі, а також на бувшому тоді винокурному заводі та паровому млину працювали тоді люди і з інших місцевостей; деякі з них іноді залишались на постійне проживання і в той же час працювали на цукроварні.

Про храм містечка Шпиків відомо тільки, що він збудований у 1767 році поміщиком Леонардом Свейковським з благословіння уніатського архерея. Храм - з дерева, на честь Покрови Пресвятої Богородиці. Іконоста - стародавній, живопис італійський. У 1856 році до церкви прибудували три приділи з дерева, криті залізом, придбали за рахунок церкви і парафіян. Іконостас = багатоярусний.

З 1763 року священиком при Покровській церкві був Іоанн Чемена, відомий уніатський діяч, бувший деканом декількох деканатів та офіціалом Брацлавської консисторії. Возз'єднаний з православ'ям у 1795 році, він став видатним діячем по приєднанню подільських уніатів. У 1795 році призначений настоятелем Брацлавського собору. З наступних священиків слід згадати Стефана Калинича, якій помер 3 вересня 1872 року від холери. Це був діяльний та акуратний пастир; повсюди ним було заведено порядок, сліди його діяльності помітні і тепер після 30 років по його смерті. Замість нього священиком поступив сюди Феодосій Галаневич, який не підтримував у приході порядок заведений його попередником.

В Шпикові є міністерське народне училище, засноване у 1864 році. Церковної землі 48 десятин, в тому числі садибної 3 десятини; хутір з 5 десятинами, а інша земля орна в чотирьох різних

місцях на відстані від 2 до 8 верст» [17 с. 190].

Кандидатом богослов'я зроблено опис й Садків-Шпиківських: «Садки-Шпиківські розташовані на схилі гори та низині, через яку протікає річка Бакай; є передмістям Шпикова. Кліматичні умови місцевості сприятливі для здоров'я; ґрунт суглингистий. На місті села спочатку був ліс, сліди якого збереглися до нашого часу. Мешканці Шпикова спочатку мали тут свої хутори й сади, а потім стали тут поселятися; до них приєдналися селяни й з інших сіл. Відомо, що власник Шпикова Лев Свейковський в сорокових роках збудував в Садках цукровий завод та перевів сюди біля ста сімей селян з інших маєтків. Вони були наділені землею, внаслідок чого утворилось село під назвою Садки-Шпиківські. З 1889 року Садки з селом Шпиківка складають одну парафію.

Село Шпиківка колись було заселено старообрядцями, до цього часу збереглися залишки їх кладовища. Поміщик Лев Свейковський виселив їх, а житло передав селянам-малоросам, щоб мати робітників при заводі.

Хресто-Воздвиженська однопрестольна дерев'яна церква збудована у 1754 році на кошти селян з трьома банями в такому вигляді існує сьогодні. Спочатку була накрита гонтою і не пофарбована. В сорокових роках з ініціативи місцевого священика Іуліана Богуцького, за кошти власника маєтку католика Лева Свейковського та парафіян, храм було піднято на кам'яний підмурок, покрито бляхою та пофарбовано. Церковно-парафіяльне попечительство засновано у 1868 році. Громада сестер при церкві заснована у 1888 році з нагоди

святкування 900-річчя хрещення Русі. Церковної землі 52 десятини, в тому числі - садибної 3 десятини, хутір з сінокосом 25 десятин.

Для навчання грамоті селянських дітей в Садках-Шпиківських та містечку Шпиків відкрито в 1864 році міністерське народне однокласне училище. Училище стоїть на землі подарованій власником мастку М. П. Балашовим» [18, с. 191].

Напередодні I світової війни в містечку діяли: волосне правління, міщанське правління поліцейська дільниця,

цукровий завод, паровий млин, цегельня, водяний млин, соломорізка, крупорушка, маслوبيня, завод «искусственных вод», лікарня, аптека і два аптечні склади. Існували дві православні церкви і чотири єврейські молитовні школи, двокласне училище та церковно-парафіяльна школа. Щонеділі один раз на два тижні відбувались ярмарки [19]. За переписом 1897 року в Шпикові мешкала 4901 особа, з них - 1875 євреїв [20, с. 60]. У 1915 році містечко мало 726 дворів та 6041 мешканця [21, с. 81].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Zrodle dziejowe. - Т. 22.- Warszawa, 1894.
2. Історія міст і сіл УРСР. Вінницька область. - К., 1972.
3. Słownik geograficzny królestwa polskiego i innych krajów słowiańskich. - Т. XII. Warszawa, 1892.
4. Вінницький гродський суд. Поточна актова книга за 1768 рік. Подокументний опис / Укладачі: Олександр Петренко, Олег Росовецький. - Вінниця, 2020.
5. Топографічний опис Подільської губернії 1799 р. Вінницький, Ямпільський, Брацлавський повіти. / За ред. Легуна Ю.В. - Вінниця, 2017.
6. Вікторія Колесник. Відомі поляки в історії Вінниччини. Біографічний словник. – Вінниця, 2007.
7. Державний архів Вінницької області (Далі - ДАВіО). - Ф. 731. - Оп. 1. - Спр. 18.
8. Там само. - Спр.19.
9. Там само. - Спр. 25.
10. Отмена крепостного права на Украине. К., 1961.
11. ДАВіО. Ф. Д. 473. Оп. 1. Спр. 413.
12. Там само. Спр. 450.
13. Там само. Ф. 358. – Оп. 1. Спр. 15.
14. Робітничий рух на Україні (1861 - 1884). К., 1986.
15. Корзун О. В. Історія сільськогосподарської селекційної справи на Поділлі (кінець XIX - поч. XX ст.). - Вінниця, 2011.
16. Адрес-календарь Подольской губернии. - Каменец-Подольский, 1909.
17. 1905 год на Украине. Хроника и материалы. - Т. I. - Харьков, 1926.
18. Приходы и церкви Подольской епархии. / Под. ред. Евфимия Сецинского. - Біла Церква, 2009.
19. ДАВіО. – Ф. Д. 379. Оп. 1. Спр. 40.
20. Еврейская энциклопедия. Т. 16. Санкт-Петербург, 1913.
21. Крылов А. Населенные места Подольской губернии. Каменец-Подольский, 1915.

Стаття надійшла до редакції 12 лютого 2023